

Управління державною часткою у банках Міністерством фінансів

докт. Ганс Рекерс

Київ, 07.10.2015

Зміст

1. Українські державні банки
2. Завдання державної частки у банках
3. Інструменти управління державною часткою
4. Висновки

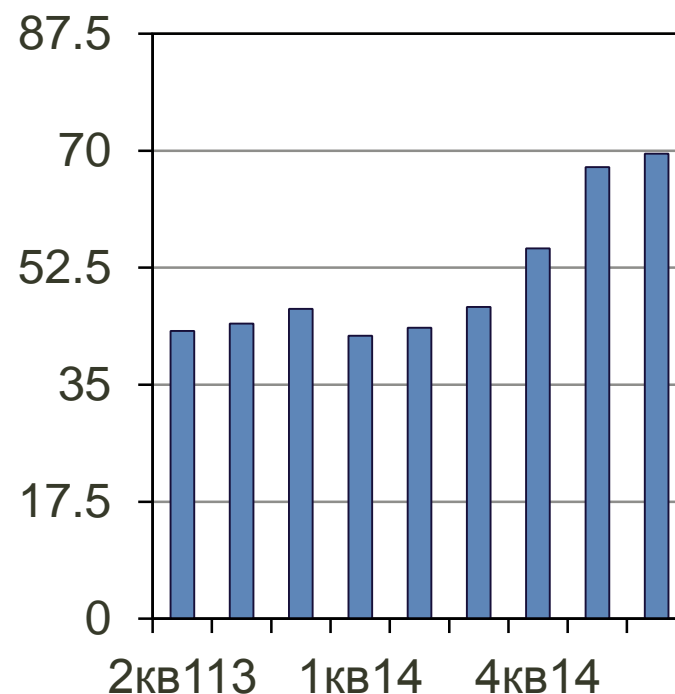
Українські державні банки

- Колишніми державними банками були Ощадбанк та Укрексімбанк.
- Родовід Банк і УкрГазБанк були націоналізовані у 2009 р.
- Частка недіючих кредитів зросла з 20,4% у січні до 24,1 % у кінці травня.

Ощадбанк – зростання депозитів

- Зростання вкладів приватних осіб на 4,9% (з відрахуванням переоцінки вартості)
- Зростання гривневих вкладів (6,7%) та вкладів в іноземній валюті (1,9%)
- Підвищення вкладів підприємств до 11,9%
- Підвищення корпоративних вкладів в іноземній валюті на 323,6% як наслідок передачі валюти державних підприємств Ощадбанку

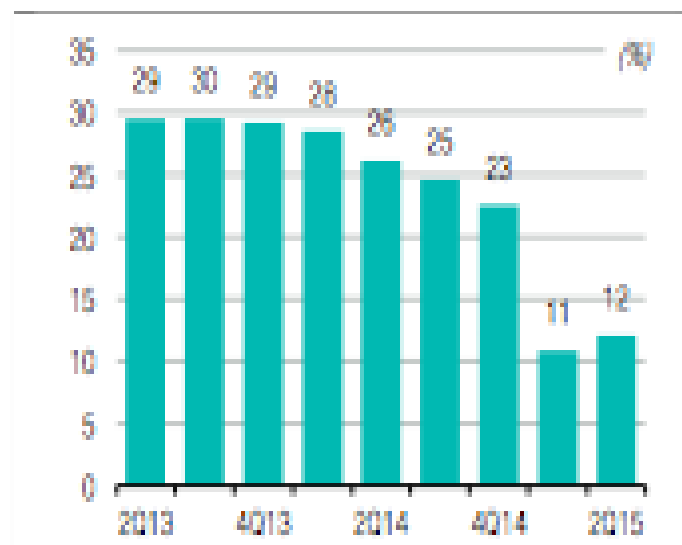

Укрексімбанк

- 100% у державній власності
- Вже отримав рекапіталізацію у 2014 р.
- Недіючі кредити у загальному портфелі – 29,8%

Регуляторна норма адекватності капіталу

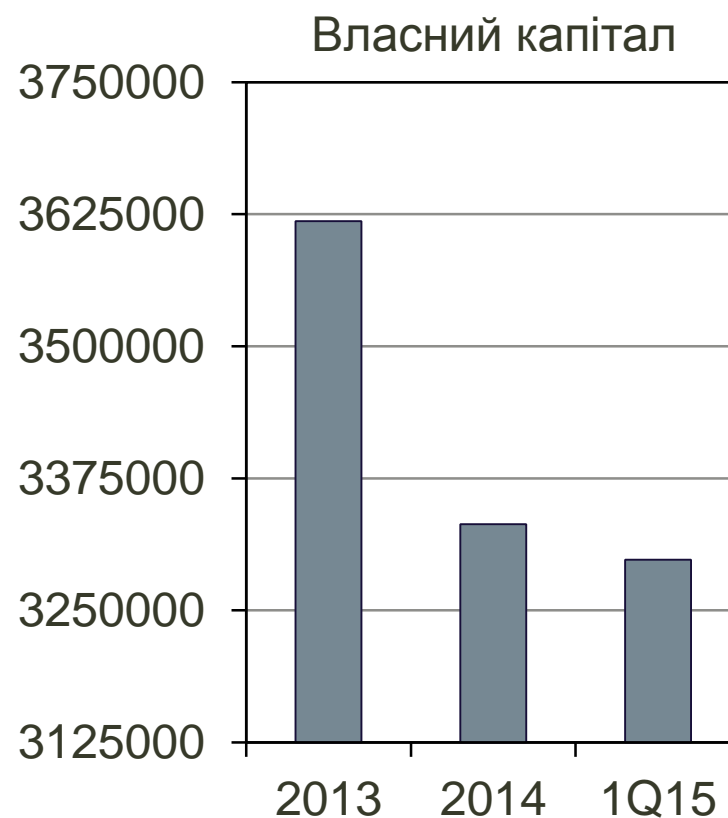

Source: Bank data.

Родовід Банк

- Націоналізація у 2009 р.
- 99,97% у державній власності
- З 2012 р. отримав ліцензію санаційного банку.

Завдання державної частки у банках

- Цілі державних і публічних банків
- Загальносуспільне доручення
- Інструменти для виконання загальносуспільного доручення
- Інструменти управління часткою
- Державні та публічні банки у Німеччині
- Банк розвитку в Україні

Завдання державної частки у банках Цілі державних і публічних банків

- **Історичними причинами виникнення державних і публічних банків було існування банківських завдань, які не покривалися ринком або покривалися недостатньо.**
 - Державні та публічні банки історично виникли через те, що приватні банки недостатньо та неповсюдне надавали послуги приватним домогосподарствам та невеликим підприємствам.
 - З цього виникли ощадні каси – шпаркаси (початок 19-го ст.) та кооперативні банки (середина 19 ст.).
- **Державні банки працюють також у сфері імпорту/експорту.**
- **Вони слугують головними банками для органів регіонального та місцевого врядування.**

Завдання державної частки у банках

Цілі державних і публічних банків [загальносуспільне доручення]

Сфери, де існує дефіцит на ринку та які мають особливе суспільне значення

- Заснування нових підприємств
- Підприємства середнього та малого бізнесу
- Будівництво житла / містобудування / інфраструктура / енергоефективність
- Культура (вкл. кіно)
- Сприяння заощадженню
- Захист навколишнього середовища
- Фінансування нових технологій та інновацій
- Міжнародні заходи зі сприяння розвитку
- Фінансова підтримка освіти для приватних клієнтів
- Рефінансування органів регіонального та місцевого врядування

Завдання державної частки у банках Загальносуспільне доручення

- **Надання фінансування та гарантій для суспільних цілей**
 - Це охоплює частково й синдиковані кредити з приватними банками.
- **Обмежені цілі отримання прибутку**
 - Це означає покриття витрат і лише обмежені прибутки.
- **Право на надання фінансової допомоги та його функція, обмеження дотацій і субсидій**
 - Вплив держави на конкуренцію повинен бути обмеженим, тому принципово не допускаються дотації, які можуть зашкодити конкуренції. Відповідно, дотації та субсидії повинні обмежуватися тільки тими сферами, де не існує ринку або де є загроза обвалювання ринку.

Завдання державної частки у банках

Інструменти для виконання загальносуспільного доручення

- **Надання бюджетних коштів**
 - Включаючи кошти ЄС та інших міжнародних організацій.
- **Виконання частково через приватні банки / з приватними банками**
- **Принцип головного банку:** Банк розвитку не має безпосередніх стосунків з клієнтами, він діє тільки через головні банки. Клієнт подає заяву на позику банку розвитку у своєму головному банку. Останній перевіряє платоспроможність клієнта та бере на себе подальшу процедуру подання заяви на позику до банку розвитку. Це повинно забезпечити конкуренту нейтральність банків розвитку. Крім того, це дозволяє банкам розвитку відмовитися від складних процесів і структур та залишає за банками їхні зв'язки з клієнтами.
- **Передумовою для цього є чітка програма.**
 - Це вимагає складання приписів для програм, у яких повинно бути встановлено мету, цільову групу та умови програми сприяння.
- **Дотації та кредити**

Завдання державної частки у банках

Інструменти управління часткою

Бізнес-модель державного (публічного) банку

Продукти

Ресурси

Клієнти

Відділення

Доходи

Персонал

Організаційно-правова форма/ участь приватного сектору

Капіталоозброєність

Завдання державної частки у банках Інструменти управління часткою

- **Структура балансу**
- **Ліквідність**
- **Державні гарантії**
- **Продукти/ Клієнти/ Конкуренція**
- **Керівний персонал банку**
- **Підзвітність**
 - наглядовій раді
 - Міністерству фінансів
 - парламентському комітету

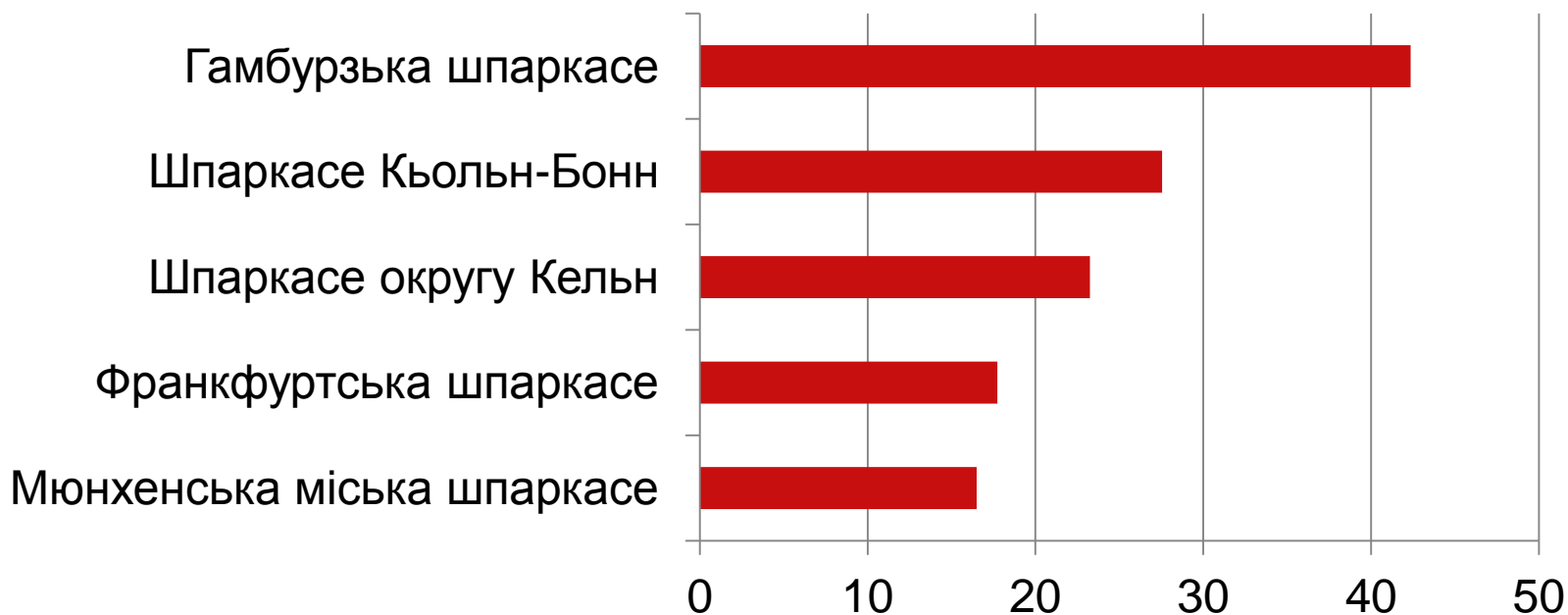
Завдання державної частки у банках Державні та публічні банки у Німеччині

- **Шпаркаси (ощадні каси)**
 - Носіями права тут є органи управління місцевих громад.
- **Земельні банки**
- **19 банків розвитку у Німеччині (KfW та земельні банки розвитку)**
 - 2 з них на федеральному рівні – Кредитна установа реконструкції (KfW) та Сільськогосподарський пенсійний банк
 - Інші банки розвитку та реконструкції знаходяться на земельному рівні та працюють тільки у межах їх земель

Завдання державної частки у банках П'ять Шпаркас у Німеччині з найпотужнішим балансом

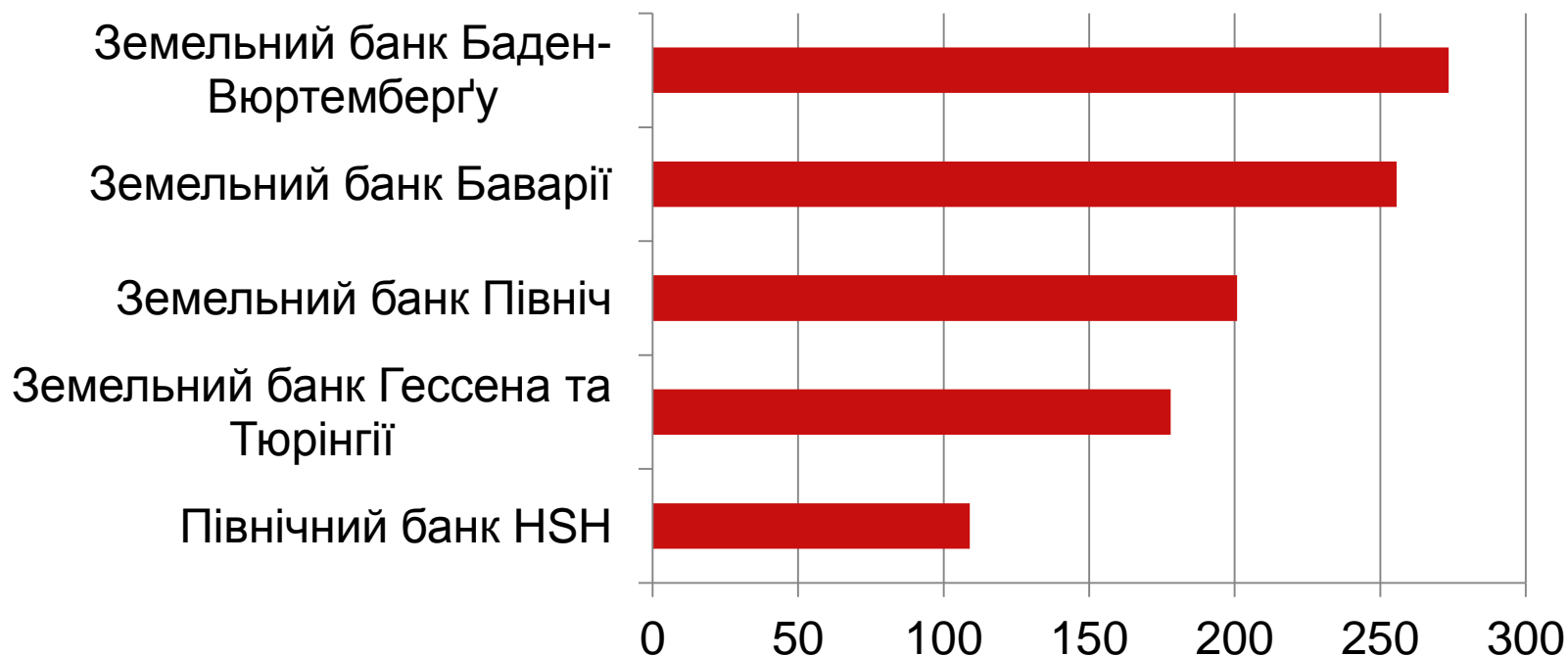
**Сума балансу
у млн. євро**

Завдання державної частки у банках П'ять земельних банків у Німеччині з найпотужнішим балансом

Сума балансу, в млрд. євро

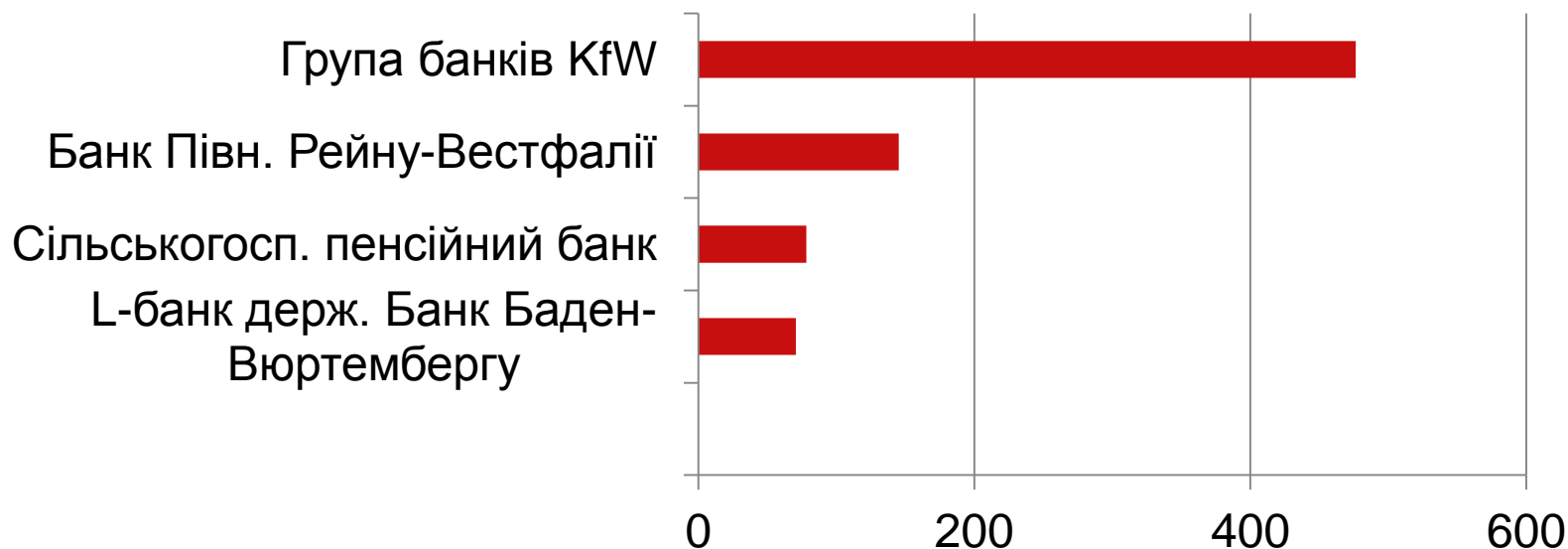

Завдання державної частки у банках

Чотири банки розвитку з найпотужнішим балансом,
огляд

Сума балансу, в млрд. євро

Банк розвитку в Україні

- **Діяльність у сфері сприяння розвитку**
- **Можлива організація-носій:**
 - Укрексімбанк міг би бути організацією-носієм, тому що він має досвід у роботі з програмами розвитку та міжнародними фінансовими інститутами.
- **Заснування нового банку**

Банк розвитку в Україні

Треба враховувати наступне:

- Треба чітко врегулювати, які сектори повинні отримувати сприяння.
- Діяльність зі сприяння розвитку повинна бути чітко врегульованою, для того щоби запобігти перешкоджанню конкуренції та корупції.
- Потрібні положення для забезпечення довгострокової капіталоозброєності, щоби досягти довгострокову платоспроможність та дієздатність банку.

Інструменти управління часткою у банку

- Бізнес-модель
- Структурні елементи державних і публічних банків
- Капітал
- Сфера персоналу у банку
- Підзвітність

Інструменти управління часткою у банках Структурні елементи державних/публічних банків

- **Організаційно-правова форма**
 - Приватна або публічно-правова?
- **Можливість впливу з боку держави**
 - Закріплюється у статуті або законом.
- **Очікування щодо членів наглядової ради зобов'язують**
- **Операції, на які потрібно надавати згоду**
 - обсяг
 - конфлікт інтересів

Інструменти управління часткою у банках

Капітал

- **Державний та/або приватний капітал**
- **Розмір капіталу**
- **Структура**
 - Капітал першого порядку (Tier 1)
 - Капітал другого порядку (Tier 2)
- **Гарантії держави**
 - Власне?

Інструменти управління часткою у банках

Сфера персоналу у банку

- **Завдання Міністерства фінансів як представника власників**
- **Відбір керівного персоналу**
- **При цьому особливо важливо зважати:**
 - на походження членів наглядової ради: з Міністерства фінансів чи близькі до міністерства або незалежні експерти.
 - на компетенції керівного персоналу, а також членів наглядової ради → відбір за фаховими критеріями.
 - на представників робітників
- **Договори з членами правління**
 - Треба зважати, в першу чергу, на строк дії договору, розмір зарплатні, додаткову діяльність і бонуси.

Інструменти управління часткою у банках

Підзвітність

- **Зміст – Стратегія**
 - Виконання завдань (кількість, обсяг і ризики операцій)
- **Періодичність**
 - Щомісячно
 - Регулярні співбесіди (поквартально)
- **Рівень міністерства**

Висновки

- Приватні банки можуть пропонувати не все, тому державні частки в банках зберігають свою важливість.
- Важлива конкурентна нейтральність.
- Державні (публічні) банки повинні співпрацювати з приватними банками.
- Ефективність виконання суспільних завдань повинна стати основним принципом діяльності.

Додаток: Програма МВФ Загальна інформація

- Частка недіючих кредитів досягла у кінці травня 24,1% у порівнянні з 20,4% у січні.
- Сукупний нормативний коефіцієнт адекватності капіталу (CAR) знизився у кінці травня до 7,7% у порівнянні з 13,8% на кінець січня, що відображає
 - вплив падіння обмінного курсу гривні на негативні відкриті валютні позиції банків;
 - високий відсоток недіючих кредитів,
 - та підвищення надання резервів на покриття збутків (з 63,7% неповернених кредитів до 68,5%).
- З січня 2014 р. було запроваджено 51 процедуру банкрутства банків, що складає 21,8% від загальних активів системи
- Прогрес у робота над скороченням кредитування пов'язаних осіб.

Додаток: Програма МВФ Політика

- Для подальшої підтримки моніторингу та ідентифікації кредитування пов'язаних осіб органи влади планують
 - створити внутрішній комітет для нагляду над процесом моніторингу кредитування пов'язаних осіб та надати рекомендації Правлінню НБУ щодо затвердження планів банки про зміну ситуації;
 - посилити моніторингові спроможності НБУ за рахунок більш широкого обміну інформацією з відкритим реєстрами та іншими регуляторами фінансового сектору щодо володіння акціями та активами. Буде також впроваджено суворіше законодавство з метою забезпечення того, що судові оскарження з боку позичальників, які були визначені як пов'язані особи, не зупинили виконання планів банків.
- Наглядові спроможності НБУ були підсилені за рахунок впровадження реєстру кредитів у НБУ та було посилено звітування банків з тимчасовою адміністрацією. Власні наглядові спроможності щодо розгляду великих за обсягом заяв на рефінансування банків на базі покриття видатків з резервів за IFRS були підвищені завдяки найкращим світовим практикам.

Додаток: Програма МВФ Політика

- Повна імплементація плану рекапіталізації банків, які базувалися на діагностичних дослідженнях 2014 р., була, у цілому, досягнута наприкінці червня 2015 р., як це і передбачалося. 13 банків підвищили свій капітал на разом 45,6 млрд. грн. (2,3% ВВП), 5 не виконали умов і були ліквідовані. Загальна фіскальна вартість рекапіталізації залишається на приблизно 91/2% від ВВП, з яких 6,9% ВВП залишається доступним для майбутніх потреб (див. нижче).
- Нова хвиля діагностики банків на основі даних за березень 2015 р. знаходиться у стадії реалізації, її ціль полягає в ідентифікації дефіциту капіталу з урахуванням збитків, пов'язаних з поточним макроекономічним шоком та триваючим на сході країни воєнним конфліктом. У цьому зв'язку органи влади погодилися надати субсидії банкам до кінця 2018 р. для закінчення повної рекапіталізації. У цьому зв'язку 20 великих банків збираються впровадити реалістичні плани рекапіталізації між серпнем і жовтнем 2015 р., які повинні містити чіткі коментарі щодо внесення капіталу у майбутньому

Додаток: Програма МВФ Політика

- Було підсилено планування на випадок надзвичайних обставин з метою мінімізації податкових витрат, які пов'язані з падінням курсу акцій системно важливих банків. У цьому зв'язку органи влади, серед іншого, погодились
 - повністю забезпечити пов'язані кредити та передати їх у спеціальні структури всередині банку, якщо це буде потрібним для забезпечення середньострокової фінансової стійкості системного банку;
 - вкладати державні кошти в системні банки тільки після того, як власники акцій будуть повністю «розмиті», а незахищені депозитами кредитори вступили у власність частками банку.
 - забезпечити розробку стратегії публічної комунікації Радою фінансової стабільності з метою пояснення того, як дії органів влади будуть захищати вкладників і відновляти фінансову стабільність.
- Підсилення фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВ). Розпочався процес покращення покриття активів, виплати депозитів та прозорості звітності ФГВ. Органи влади продовжили строки закінчення ліквідації банку з трьох до п'яти років з метою максимізації покриття активів. Додатково був розпочатий процес впровадження аудиторських перевірок (судова експертиза) збанкрутілих банків.

Додаток: Програма МВФ Політика

- Для того щоб вирішити проблему зростання недіючих кредитів, органи влади збираються підвищувати фонд загальних активів та підсилювати законодавчу базу, яка стосується реструктуризації боргів приватних осіб. Наприкінці березня 2016 р. (структурні порівняльні показники) парламент повинен ухвалити зміни у законодавстві з урахуванням рекомендацій МВФ, щоби підсилити загальну платоспроможність та режим повернення кредитів та усунути податкові перешкоди. Це буде включати
 - Закон про банкрутство для подолання головних слабких сфер;
 - відповідні закони для правового середовища кредитів;
 - Податковий кодекс та інші регуляторні акти для усунення перешкод для діяльності у сфері банкрутства та реструктуризації боргів.

Додаток: Програма МВФ Політика

- Органи влади працюють також над розробкою законодавчої бази для координованої позасудової реструктуризації корпоративних боргів та над сприянням реструктуризації іпотечних кредитів в іноземній валюті шляхом добровільних переговорів між позичальником та банком. У світлі такого широкого підходу, Президент наклав вето на поточне законодавство у сфері валютних кредитів (яке б завдало значних збитків банкам, не вирішуючи суть проблеми).

Світова карта офісів GIZ

- Офіси GIZ
- Офіси GIZ в регіональних офісах німецького співробітництва в сфері

